№ 210 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 7 **1900** ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 7 № 210

ՔՍԱՆՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կէս տարվան 6 ռուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ». կամ Tiflis, Rédaction «Mschak». Տէլէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի եւ տօն օրերից).

Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ. Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պարսկահայերի կրթական գործը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արձագանքներ. Օպերային ներկայացումները։ Նամակ Մոսկվայից. Նամակ կարսից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Բաղդադի երկաթուղին. Փաստաբանութիւնը Գանձակում.

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅԵՐԻ ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ

—

Պարսկահայերի փափագը իրագործվեց։ Պարսից Շահը իր Թաւրիզ եղած ժամանակ ստորագրեց այն կրթական ծրագիրը, որ մշակվել էր Թեհրանում պարսկահայերի մէջ կրթութիւն տարածելու նպատակով։

Այդ ծրագիրը, ինչպէս յայտնի է, դիտաւորութիւն ունի կանոնաւոր և յարատե կազմակերպութիւն տալ դպրոցական գործին, կապ հաստատել զանազան կարգի դպրոցների մէջ, ապահովել դպրոցների նիւթական վիճակը և միջոց տալ բանալու նոր դպրոցներ, ուր նրանք դեռ գոյութիւն չունեն։

Կառավարութիւնը իր կողմից տուեց ծրագրին հաւանութիւն և երկրի Պետը հարկաւոր համարեց յայտնել իր գոհունակութիւնը հայերին՝ նրանց լուսաւոր ձգտումների համար։ Եւ այդպիսով հարցի պաշտօնական մասը ստացաւ իր աջող լուծումը։ Այժմ հանդէս է գալիս նրա աւելի մեծ, աւելի պատասխանատու և աւելի դժուարին մասը, այն է գործնական իրագործութեան խնդիրը։ Պարսկահայերի ղեկավարող շրջանները պարտաւոր են շտապել գործունէութիւն սկսելու և լուրջ խնդրի հիմքը դնելու։

Գործող մարդիկ պարսկահայերի մէջ ներկայումս կենտրոնացած են երկու կէտում՝ Թեհրանում և Թաւրիզում։ Թուցէ ժամանակով սկսի դեր կատարել և Նոր-Ջուղան, բայց այժմ նա ղեկավարողի պաշտօնից դեռ հեռու է։ Ուստի Թեհրանի և Թաւրիզի գործողները պէտք է պայմանաւորվեն վերցնելու իրանց վրա գործի ծանրութիւնը և առաջ տանելու նրան անձնուիրաբար։ Հաղորդակցութեան ճանապարհների բացակայութիւնը, անշուշտ, պէտք է արգելք դառնայ պարսկահայերի ներկայացուցիչների համար յաճախ մէկտեղ խմբվելու և արագ գործելու։ Բայց դա այն արգելքներիցն է, որոնք ժամանակաւոր բնաւորութիւն են կրում և էական չեն։ Գործին անկեղծ նուիրված անձինք կարող են ուժեղացրած աշխատանքով և եռանդով յաղթել շատ և շատ խոչընդոտների։

Պարսկահայերը պէտք է աչքի առաջ ունենան, որ իրանք պէտք է հոգան իրանց կրթութեան գործի վրա, որ պետութիւնը և իշխող պարսկական տարրը այնքան ուժեղ չեն, որ տան բաւարար կրթական հաստատութիւններ երկրին և ուրեմն հայերի վրա երկպատիկ պարտաւորութիւն կայ թէ ինքնակրթութիւնը առաջ տանելու և թէ օգտաւէտ լինելու պետութեան իր կրթութեամբ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐ

XXII

Հոկտեմբերի 29-ին ռուսաց ինտէլիգէնցիան տօնեց յայտնի ռուս գրող Պեօտր Բօբօրիկինի գործունէութեան քառասնամեակը։

Որքան մեզ յայտնի է, Պ. Բօբօրիկինի գրուածքներից ոչինչ չը կայ թարգմանված հայերէն եւ նրանք ծանօթ են հայ ընթերցողների շատ նեղ շրջանի։

Այդ բացատրվում է ոչ միայն յոբելեարի տաղանդի չափով, այլ եւ այդ տաղանդի առանձնայատկութիւններով, որոնք բուն ռուս ընթերցողների մէջ էլ ունեն իրանց բազմաթիւ հաւանողները, բայց եւ նոյնպէս բազմաթիւ չը հաւանողները։ Մինչեւ վերջին ժամանակներս շատ շատերի կողմից նոյն իսկ չէր ընդունվում յոբելեարի տաղանդաւորութիւնը եւ միայն ներկայ յոբելեանը ակնյայտնի ցոյց տուեց, որ նա հաստատ կերպով գրաւել է իր տեղը ռուսաց գրականութեան մէջ։

Մեզ թւում է, թէ յոբելեարի գործունէութեան ամենաճիշդ գնահատութիւնը արտայայտված է «Կարօտ գրողներին եւ գիտնականներին նպաստող ընկերութեան» ուղերձում, որ կարդաց ընկերութեան նախագահ Ն. Միխայլօվսկի։ «Ձեր արձագանքատու (ОТЗЫВЧИВЫЙ) տաղանդի, ասված է այդ ուղերձում, ձեր լայն կրթութեան, ձեր անխոնջ գործունէութեան եւ մտաւոր շահերի բազմակողմանիութեան շնորհիւ դուք հանդիսանում էք մեր դարի երկրորդ կէսի նշանաւոր ռուս գրողներից մէկը։ Միայն շատ սակաւաթիւ տաղանդներին յատուկ սրատեսութեամբ դուք զննում էք ռուս հասարակական հոսանքները եւ տրամադրութիւնները եւ միշտ մէկն էք լինում առաջիններից, որոնք վերարտադրում են կեանքի նորածին երեւոյթները։ Շնորհիւ ձեր այդ ընդունակութեան՝ արտացոլացնել հասարակական կեանքի զանազան վայրկեանները՝ ձեր վէպերը, պատմածքները եւ դրամաները հանդիսանում են մի ամբողջ պատկերադարան ամենապէսպէս տիպերի եւ բնորոշ կերպարանքների։ Ձեր քննադատական եւ հրապարակախօսական յօդուածներում դուք նոյն զգայնութեամբ դէպի ամեն ինչ, որ նոր է, ծանօթացրել էք ռուս հասարակութիւնը արեւմտեան-եւրօպական գրական շարժման հետեւանքների հետ։ Այդ յօդուածներում դուք երեւան էք գալիս իբր լուրջ, գիտնականօրէն տրամադրված մտքի եւ լուսաւոր սկզբունքների մարդ»։

Այդ վերջին տեսակէտից՝ պ. Բօբօրիկին արժանի է համակրութեան ոչ միայն իր ընթերցողների, այլ եւ լայնատարած Ռուսաստանի ամբողջ ազգաբնակութեան, ուրեմն եւ հայ հասարակութեան կողմից։

Տ. Յ.

ՕՊԵՐԱՅԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

—

Յայտարարութիւններից իմացել էինք, որ հիւանդութեան պատճառով Թիֆլիսից մեկնող բարիտօն Սվիրիտենկօյի տեղ, որին ոչ մի անգամ չը լսեցինք, հրաւիրված է մեր հասարակութեան ծանօթ բարիտօն Կամիօնսկի, որը սրանից երկու տարի առաջ ունեցել է այստեղ մեծ աջողութիւն։ Կամիօնսկի եկաւ, եւ նրա համար նշանակվեց առաջին անգամ «Եւգենիյ Օնեգին», իսկ երկրորդ անգամ՝ «Դէմօն»։

Առաջին ներկայացման տոմսակները վաղօրօք սպառված էին։ Չայկօվսկու գլուխ գործոց «Եւգենիյ Օնեգին» օպերան գրաւել էր թատրօն մի մեծ հասարակութիւն։ Այս անգամ օր. Պապայեան չը կար բեմի վրա. յայտնի բան է, որ եկել էին Կամիօնսկուն լսելու, որը կատարում էր Օնեգինի դերը։ Մնացած գլխաւոր դերերը խաղում էին՝ Տատեանա—Կունցօվա, Օլգա—Գօրնօտ եւ Լենսկի—Էրնեստ։ Պէտք է ասել, որ Կամիօնսկի այս անսամբլի մէջ՝ իրաւամբ առաջին տեղն էր բռնում։ Նրա ներկայացրած Օնեգինը, կարելի է ասել, իսկ Պուշկինի ստեղծած տիպն էր։ Ոչ չափազանց փայլուն եւ հպարտ ջէնտլմէնին էք տեսնում, ինչպէս է Եակօվլեվ այս դերում, եւ ոչ բոլորովին ընկճված եւ անվստահ սիրահարի, ինչպէս Վիկտօրօվ։ Կամիօնսկի ցոյց է տալիս մի բարեկիրթ եւ խելօք երիտասարդի արժանաւոր վսեմութիւնը եւ ազնիւ Օնեգինի հոգեկան յուզմունքից առաջացած մելամաղձոտ բնաւորութիւնը։

Սկզբից, առաջին գործողութեան կվարտէտի առաջին բառերից «Ցոյց տուէք, ո՞րն է Տատեանան», արդէն երեւում էր, որ արտիստը շնորհալի դերասան է։ Երկրորդ պատկերի մէջ «միայն ձեզ կընտրէի հարսնացու» արիան երգեց մեծ հմտութեամբ եւ կրկնվեց։

Կամիօնսկի իր արտաքինով, դրամատիկական խաղով եւ երգի շկօլայով շատ ցանկալի արտիստ է մեր բեմի համար։ Նրա արժանաւորութիւններից գլխաւորն է՝ երգելու ձեւը, որ միշտ դիւրեկան է եւ արտասանութիւնը (դիկցիա), որով շատ որոշ է հնչվում ամեն մի բառ։ Ձայնը աւելի շուտ տենօրայնի բարիտօն է, քան զուտ բարիտօն, մանաւանդ բարձր եւ ուժեղ նոտաներում, իսկ մեղմ եւ ցածր ձայները աւելի թանձր եւ թաւշային են։

Հասարակութիւնն իր ծանօթ արտիստին ընդունեց ծափահարութեամբ եւ մատուցեց մի դափնեայ պսակ։ Թատրօնը լի էր։

Կարա-Մուրզա

ՆԱՄԱԿ ՄՕՍԿՎԱՅԻՑ

—

Հոկտեմբերի 30-ին

Երկու տարի է Մօսկվայի հայերը փնտռում էին իրանց համար մի արժանաւոր քահանայ եւ չէին կարողանում գտնել։

Դրա համար նրանք այս երկու տարվայ ընթացքում մի քանի անգամ ծխականների ընդհանուր ժողովներ են գումարել եւ մինչեւ անգամ մի առանձին յանձնաժողով են ընտրել, որ նոյնպէս պարտաւոր է եղել զբաղվել Մօսկվայի հայերի համար արժանաւոր քահանայացուներ որոնելու դժուար եւ ծանրակշիռ հարցով։

Այդ յանձնաժողովը հոկտեմբերի 29-ի ծխականների ընդհանուր ժողովին յայտնեց, որ միայն մի հոգի կարող է առաջարկել ընդհանուր ժողովին քուէարկելու, որովհետեւ ուրիշ արժանաւոր քահանայացուներ նա չէ կարողացել գտնել։ Թէ որքան ճշմարիտ էր յանձ-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԲԱՂԴԱԴԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

—

Ունի՞ արդեօք այդ երկաթուղին նոյն նշանակութիւնը առեւտրի համար, կամ թէ կարող է նա փոխարինել Սուէցի անցքը,—այդ հարցի վերաբերմամբ դժուար է դրական պատասխան տալ։ Հազիւ թէ ունենայ։ Գոնէ անգլիացիները, որոնք այդպիսի հարցերում ամենից հեռատես են, այնչափ չընդդիմադրեցին գերմանացիներին տուած կոնցէսիային, որքան հարկաւոր էր սպասել, եթէ Սուէցին, որ նրանց առեւտրական ճանապարհն է դէպի Հնդկաստան, սպառնար վնաս։ Մի գերմանացի գրագէտ ասում է, որ Բաղդադի երկաթուղուց յետոյ Սուէցը երկրորդական դեր կը խաղայ. միւսը կարծում է, որ Բաղդադի երկաթուղին կը նախադասվի միայն թանգագին եւ թեթեւ ապրանքների համար, այնպէս որ ընդհանրապէս Սուէցի դերը մեծ փոփոխութիւն չէ կրելու։

Այս կարծիքը պէտք է աւելի ճիշդ համարել։ Ինչ վերաբերում է մասնաւորապէս Պարսկաստանին, ի հարկէ անգլիացիները շատ են կորցնում այդ երկաթուղու պատճառով. նրանք առանց այդ էլ օրէցօր աւելի եւ աւելի շուկաներ են կորցնում Իրանում յօգուտ ռուսների։ Այժմ արդէն, շնորհիւ Գերմանիայի, նրանք բոլորովին ստիպված կը լինեն հրաժարվել Պարսկաստանի առեւտրից։ Պարզ է նոյնպէս, որ քաղաքականապէս Բաղդադի երկաթուղին մեծ հարուած է Անգլիայի համար, որովհետեւ նա խլում է, գուցէ ընդմիշտ, հարաւային Փոքր-Ասիան եւ Միջագէտքը իր ազդեցութիւնից, եւ ինչպէս նորերս Ջէմս Բրայսը ասել էր Լեպսիուսին, Անգլիան առ այժմ եւ գոնէ մօտիկ ապագայի համար հրաժարվել է որ եւ է անմիջական ազդեցութիւնից Արեւելեան Թիւրքիայի վրա։ Միակ մխիթարութիւնը, որ գտնում են անգլիական հրապարակախօսները գերմանական աջողութեան մէջ, այն է, որ դրանով Ռուսաստանի ազդեցութիւնից ազատ են մնում յիշեալ երկիրները։

Հետաքրքրական է եւ Ռուսաստանի վերաբերմունքը դէպի գերմանական ձեռնարկութիւնը։ Վերջինն ամենից առաջ աւելի ուժեղ կերպով հաստատում է Ռուսաստանի իրաւունքները Փոքր-Ասիայի արեւելեան հիւսիսի եւ Հայաստանի վրա։ Հարաւային Փոքր Ասիան նրա համար կենսական հարց չէ կազմում. աւելի լաւ է նաւահանգիստ ունենալ Պարսից ծոցում, քան Միջերկրական ծովի վրա, որտեղից դուրս գնալ կարելի է միայն անգլիական դռներով—Գիբրալտար եւ Սուէց։ Հարցը հարուստ Միջագէտքի մասին է։ Բայց եւ այնպէս, գերմանացիները ստիպվեցին այս երկրի համար նշանաւոր կէտը—Դիարբէքիրը թողնել իրանց երկաթեայ գծից դուրս։

Բաղդադի երկաթուղին չէ էլ խանգարում Ռուսաստանին ցած իջնել Պարսկաստան Կովկասից կամ Անդրկասպեան երկրից, կամ միաժամանակ երկու կողմից։ Ասխաբադ-Խորասանի խճուղին, Ռեշտ-Ղազվինի, ինչպէս եւ Թաւրիզ-Համադանի ճանապարհները *), բոլոր այս ռուսական ձեռնարկութիւնները դէպի Պարսից ծոցն իջնելու սկիզբներն են։ Եթէ մինչեւ անգամ գերմանացիները բաւականանան Բաղդադի երկաթուղու ծայրը կազմող Բասրա քաղաքով, որը Եփրատի վրա է, այլ շարունակեն գիծը դէպի հարաւ մինչեւ Գուրուն նաւահանգիստը, այնու ամենայնիւ ռուսաց համար մնում են ազատ երկու նաւահանգիստներ—Բուշիր եւ Բենդեր-Աբբաս։ Ասում են, որ եթէ Ռուսաստանը կամենայ հասնել Բուշիր, նա կը գնայ երկաթուղով Երեւան-Թաւրիզ եւ այլն, իսկ եթէ կամենայ Բենդեր-Աբբաս, այն ժամանակ կը նախադասվի շարունակել Անդրկասպեան երկաթուղին դէպի հարաւ։ Այս երկու դիտաւորութիւններին Գերմանիան իր ձեռնարկութիւնով ոչ մի արգելք չէ կարող լինել։

Գ. Մ.—Կարապետեան

ՓԱՍՏԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԳԱՆՁԱԿՈՒՄ

—

Ընդամենը մի քանի տարի սրանից առաջ փաստաբանութիւնը Գանձակում այնքան սակաւ էր, որ շատերը իրանց գործերը դատարանում պաշտպանելու համար, ստիպված, հրաւիրում էին փաստաբաններ ուրիշ քաղաքներից, ծախսելով, ի հարկէ, ահագին գումարներ։ Ուրեմն զարմանալի չէ, որ այն ժամանակ ընդարձակ ասպարէզ էր բացված, այսպէս կոչված «փողոցային փաստաբանների» գործունէութեան համար, որոնք հարստահարում էին գլխաւորապէս խեղճ գիւղացիներին։ Այժմ փաստաբանների թիւը անհամեմատ աւելացել է. հիմա Գանձակում մշտապէս բնակվում են, պարապելով փաստաբանութեամբ, 7 երդուեալ հաւատարմատարներ, 2 օգնականներով եւ 4 մասնաւոր հաւատարմատարներ։ Բացի դրանից, պաշտպանում են քրէական գործեր եւ մի քանի անձինք, որոնք չեն հաշւում ոչ երդուեալ եւ ոչ մասնաւոր հաւատարմատարների շարքում։

Այսպէս, փաստաբանները կազմում են Գանձակում մի թիւ, որ աւելի քան բաւական է Գանձակի պէս աղքատ քաղաքի համար։ Այնու ամենայնիւ, փողոցային փաստաբանութիւնը մեզ մօտ չէ պակասում։ Ի՞նչ է այդ երեւոյթի պատճառը։ Անշուշտ այն, ինչ որ է ժողովրդի ուրիշ շատ դժբաղդութիւնների պատճառը, այն է ժողովրդի տգիտութիւնը։ Փողոցային փաստաբանութիւնը գոյութիւն ունի գլխաւորապէս այն պատճառով, որ ժողովուրդը տգէտ է, ուրիշ խօսքով նա գոյութիւն ունի ժողովրդի տգէտ մասի, գլխաւորապէս գիւղացիների համար, որովհետեւ աւելի զարգացած դասակարգը նրանից խուսափում է, հասկանալով գործի էութիւնը։

Թէ ինչ ահագին նիւթական եւ մասամբ բարոյական վնասներ են հասցնում ժողովրդին փողոցային փաստաբանները, այդ հարցը բա-

*) Թաւրիզ-Համադանի ճանապարհի մասին մի ժամանակ շատ էր խօսվում. չը գիտեմ, այժմ ինչ կէտի վրա է այդ հարցը։

նաժողովի սատծը, այդ մի կողմը թողնենք, միայն մենք մեր կողմից կաւելացնենք, որ յիրաւի շատ դժուար է Մոսկվայի համար մի «արժանաւոր» քահանայ գտնել։

Այն բախտաւոր էակը, որին պէտք է վիճակված լինի Մոսկվայում քահանայագործելու բարձր պատիւը, պէտք է լինի անպատճառ գիտուն մարդ, բայց ազդեցիկ տգէտների հեղինակութիւնը ճանաչող. նա պէտք է լինի անշահասէր, բայց եւ պէտք է խոնարհվի հարուստների առաջ. նա պէտք է բարձր կանգնած լինի ամեն կուսակցութիւնից, բայց իրան միշտ հեռու պէտք է պահի «ջահել-ջուհուլներից» եւ հակված լինի միայն ծուռը-մուռը ճանապարհներով հարստացած աղաների կողմը. նա պէտք է լինի ինքնուրոյն խելքի տէր, բայց պարտաւոր է միշտ խոնարհվել շատ ակցիա եւ օբլիգացիա ունեցողների ամեն մի կարծիքի առաջ. նա վերջապէս պէտք է լինի մի այնպիսի «բարոյապէս բազմակողմանի» անձն, որ միաժամանակ կարողանայ ծառայել թէ Աստուծուն եւ թէ մամոնային։ Ահա մեր կարծիքով այն «բարեմասնութիւնները», որոնցով օժտված անձը կարող է շատ յարմար եւ եւ «արժանաւոր» քահանայ լինել Մոսկվայի հայ հասարակութեան համար։

Հոկտեմբերի 29-ի ժողովում իմացվեց, որ ներկայ թւի մարտի 19-ի ժողովում կատարած ընտրութիւնները անհետեւանք են մնացել։ Մարտի 19-ի ժողովում ընտրվեց իբրեւ քահանայացու պ. Ա. Ահարոնեան, բայց նրա դէմ գրվեցին «թղթեր», որ մենք այստեղ քաղաքավարութեան համար կանուանենք բողոք, թէեւ այդ տեսակ «թղթերը» բողոք չեն, այլ... մի շատ վատ անուն ունեն։ Այն հասարակութեան համար, որ զուրկ է այդ տեսակ «թղթերի» գարշահոտութիւնը զգալու ընդունակութիւնից, յիրաւի շատ դժուար է մի «արժանաւոր» քահանայ գտնել, եւ մենք անկեղծ սրտով շնորհաւորում ենք պ. Ա. Ահարոնեանին այն մեծ պատուի համար, որ արեցին նրան «թղթեր» շարադրող մոսկվաբնակ պարոնները, խանգարելով նրա ընտրութիւնը։ Կան մերժումներ, որ հարիւր ընդունելութիւնից աւելի գնահատելի են։

Հոկտեմբերի 29-ին կայացած ծխականների ընդհանուր ժողովում, որ թւով չորրորդ թէ հինգերորդն էր, քահանայացուներ որոնող մասնաժողովը, հակառակ իր պարտականութեան, առաջարկեց քուէարկութեան միայն մի անձը՝ Է. քահանայ Նազարեանցին, որ եւ ընտրվեց 27 ձայնով. վեց ձայն դէմ էին եւ վեց ձայն ձեռնպահ մնացին, համարելով այդ ընտրութիւնները անկանոն։ Թէ որքան Է. քահանայ Նազարեանց յարմար եւ «արժանաւոր» քահանայ կը լինի Մոսկվայի հայ հասարակութեան համար, այդ ցոյց կը տայ մօտաւոր ապագան։

Յանձնաժողովի վրա պարտք էր դրած առաջարկել ծխականների ընդհանուր ժողովին մի քանի կանդիդատներ, որոնցից մէկին կամ երկուսին պէտք է ընտրէր ինքը ժողովը. միայն մէկ կանդիդատ առաջարկելը ընդհանուր ժողովին պարտազանցութիւն եւ անկանոնութիւն էր յանձնաժողովի կողմից, բայց մեր ինչն է կանոնաւոր, որ այդ կանոնաւոր լինէր...

Ե. Թաղիադոսեանց

ՆԱՄԱԿ ԿԱՐՍԻՑ

Հոկտեմբերի 22-ին

Մեր հասարակական կեանքն էլ ունի իր չարն ու բարին, իր լաւ ու վատ երեւոյթները, որոնցով պարտաւոր են հետաքրքրվել տեղական պարտաճանաչ երիտասարդները՝ լաւ երեւոյթներին կանոնաւոր եւ ցանկալի ուղղութիւն տալու, իսկ վատ երեւոյթների դէմ կռուելու համար։ Բայց ո՞վ է այժմ այդ տեսակ բաների վրա ուշադրութիւն դարձնողը. ո՞վ է դրանցով հետաքրքրվողը։ Ամեն ոք, թէ ինտելիգենտ, թէ ծառայող եւ թէ արհեստաւոր, խրված անձնական գործերի մէջ, ընկած զուարճութեան ետեւից, բոլորովին մոռացութեան են տուել հասարակական հարցերը եւ չեն ուզում տեսնել իրանց քթի տակ կատարվող դէպքերն ու հասկանալ։ Կար ժամանակ, երբ տեղական երիտասարդութիւնը, միացած ուսուցչական խմբի հետ, մեծ ոգեւորութեամբ խառնվում էր հասարակական գործերի մէջ եւ դրական հետեւանքների հասնում, բայց անցան այդ նախանձելի օրերը։ Այժմ կարսեցիների համար ամեն ինչ մեռած է. այժմ նրանց աւելի շատ մտատանջութիւն է պատճառում կանաչ սեղանից կաւիճի պակասութիւնը կամ գինու շշի կոտրվելը, քան թէ, օրինակ, գրադարան-ընթերցարանի փակվելը։

Ունենք եկեղեցիներ, որոնք թէեւ անշուք եւ շատ վատ վիճակի մէջ են շինութեան կողմից, բայց որոնք ունեն իրանց գոյութեան իրաւունքը, դրանցից լաւը չը լինելու պատճառով։ Այդ եկեղեցիներն ունեցել են եւ այժմս էլ ունեն երէցփոխներ, որոնց 4—5 տարվայ հաշիւները դեռ եւս վերաստուգված չեն, թէեւ մի տարուց աւել է, ինչ յանձնաժողովի անդամներ ընտրված են։ Առաջներս կայ նոր եկեղեցի շինելու խնդիր, կայ քահանաների ռոճիկ նշանակելու ծրագիր, կայ գրադարան-ընթերցարանի ապահովութեան հարց. տեղիս դպրոցների թիւը անբաւարար է, ահագին թւով աշակերտներ փողոցներում են մնացել, պէտք է դպրոցների թիւը աւելացնելու մասին մտածել. ամբողջ նահանգում ոչ մի միջնակարգ կամ արհեստագիտական դպրոց չը կայ, թէեւ դրանց պէտքը վաղուց զգալի է եւ գոյութիւնը անհրաժեշտ. պէտք է, վերջապէս, քաղաքի բիւջէն լաւ հասկանալ եւ ինքնավարութեան մասին մտածել, պէտք է քաղաքին մաքուր ջուր մատակարարելու մասին հոգալ, եւ այլն եւ այլն... Բայց ամեն ինչ նախախնամութեան կամքին է թողած։

Տեղիս հոգեւոր կառավարութեան գանձապահ քահանան վատնում է մօտ չորս հազար րուբլի փող։ Էջմիածնապատկան այդ փողերը մեր տէր բաբան մուրհակով տալիս է իր խնամիներին (տոկոսով թէ առանց տոկոսի, այդ էլ Աստուած գիտէ) իր նպատակին հասնելու համար. մօտ հազար րուբլի ծախսում է իր տան նորոգութեան համար, առնում է 100 րուբլիանոց գորգեր, տալիս է 100 րուբլիանոց նուէրներ, քաղաքի արիստոկրատներին հրաւիրում է, ամենանոր եւ թանգագին ուտելեղէններով պատւում՝ իր համար գիրք ստեղծելու համար եւ այդ բոլորը, ի հարկէ, հոգեւոր իշխանութեան հաշւով եւ յետոյ, ինչ յանդգնութիւն. այդ քահանան դուրս է գալիս եւ լրագրի միջոցով յայտարարում է, որ ինքը զոհ է դառել ինչ որ անխիղճների խարդախութեան եւ ամեն միջոց գործ է դնում թէ հոգեւոր իշխանութեան ներողամտութիւնը եւ թէ ժողովրդի կարեկցութիւնը շարժելու համար։ Ինչպէս երեւում է, այդ բանը նրան բաւական աջողվել է. ուրիշ կերպ ինչպէս բացատրել. ահա մօտ մի տարի է, որ Մատթէոսեան վարդապետի քննութիւնը բացեց այդ քահանայի զեղծումները. բայց մինչեւ այժմ կոնսիստորիայից այդ քահանային պատժելու վերաբերմամբ ոչ մի կարգադրութիւն չը կայ եւ լինելու յոյս էլ դժուար է ունենալ։ Ասում են, 3 թէ 4 տարի ժամանակ է խնդրում եւ այդ մասին սակարկութեան մէջ են դեռ։ Թէեւ այդ փողերից յիշեալ քահանան մինչեւ այժմ վերադարձրել է մի հազար րուբլի, բայց մնացածների համար, չար լեզուներն ասում են, թէ նոր խաղ է խաղալու հոգեւոր իշխանութեան գլխին. մի անվստահելի անձնաւորութեան մուրհակը, որպէս փող, ուզում է հոգեւոր իշխանութեան տալ իր պարտքի դէմ։ Թէ ինչ է մտածում հոգեւոր իշխանութիւնը՝ մեզ անյայտ է. երեւի ժամանակին ամեն բան կը պարզվի։

Այս անմխիթար երեւոյթների մէջ՝ գոնէ մեզ համար ուրախալի է արձանագրել թէեւ փոքրիկ, բայց օրինակելի մի գործ։ Տեղիս վաճառական եւ ծառայող երիտասարդներից տասը հոգի, մօտ երկու տարի է, ինչ կազմել են մի գիւղատնտեսական-արդիւնաբերական ընկերակցութիւն, որը մտնելու է իր իսկական գործունէութեան մէջ միայն այն ժամանակ, երբ դրամագլուխը հասնի հինգ հազար րուբլու։ Այդ ընկերակցութեան անդամները շաբաթական խնայում են մի մի րուբլի անդամ գանձապահի մօտ եւ անկախ իրանց սեփական գործերից, հերթով հաւաքված գումարը, որ այժմ երկու հազարին մօտեցել է, փոքրիկ ձեռնարկութիւնների մէջ շահեցնում են եւ դրամագլխի վրա աւելացնում։ Թէեւ ընկերակցութեան կանոնադրութիւնը շատ թերութիւններ ունի եւ բարեփոխութեան կարօտ է, բայց խնդիրը դրանում չէ. գլխաւորը եւ ուշադրութեան արժանին այն է, որ, վերջապէս մենք էլ ընդունակ եղանք հասկանալու ընկերակցութեան օգուտն ու անհրաժեշտութիւնը եւ մի կողմ գցած մեր պատմական անմիաբանութեան ոգին, միացած ոյժով, փորձում ենք անել այն՝ ինչին շատերը մեզանում շատ թերահաւատութեամբ են վերաբերվում, այն է՝ տեղական գիւղատնտեսական մի որ եւ է ճիւղ շահագործել եւ օգտվել։ Շատ անգամ ականատես ենք եղել, թէ ինչպէս օտարները գալով մեզ մօտ շահագործել են տեղական արդիւնաբերութիւնները եւ հազարներ վաստակել։ Դեռ հնուց Կարսը յայտնի էր իր քաղցր մեղրով, որը համարեա մրցում է Լոռու մեղրի հետ, բայց դեռ մինչեւ այժմ գիւղատնտեսական այդ ճիւղով զբաղվող չէ եղել, թէեւ օգուտը ակներեւ է եւ արդիւնքը շատ։ Շուտով, երեւի, երեւան կը գան օտարներ, կը խլեն ամենալաւ վայրերը եւ մենք կը մնանք ձեռնունայն. նոյնը կարելի է ասել անասնապահութեան եւ պանրագործութեան մասին։ Այս վերջինս, շնորհիւ գերմանացի գաղթականների, բաւական արագ առաջ է գնում մեզանում եւ հետաքրքրութիւն շարժում։

Ինչպէս տեսնում էք, այս նոր երեւոյթը, ընկերակցութիւնը, մի կողմից ահագին նեցուկ է սեւ օրվայ համար անդամներին եւ միւս կողմից էլ առաջին փորձ տեղական արդիւնաբերութեամբ կանոնաւոր զբաղվելու։ Սրտանց ցանկանում ենք այդ ընկերակցութեան յարատեւ եւ լուրջ գործունէութիւն. թող թերահաւատութեամբ չը վերաբերվեն իրանք իրանց սկսած գործին եւ չը վհատվեն, որ դրամագլուխը տասնեակ հազարներ չէ։ Ամեն մի գործ եւ նոր ձեռնարկութիւն միշտ քչից է սկիզբ առել եւ ժամանակի ընթացքում մեծացել։

Վանանդեցի

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լսում ենք, որ Թիֆլիսում արդէն ստացվել է ամենայն հայոց Կաթողիկոսի կոնդակը, որով Ներսիսեան դպրոցի նորընտիր հոգաբարձուները, ինչպէս նաեւ երկու քահանաները հաստատված են պաշտօնի մէջ։

—

Կիրակի, Նոյեմբերի 5-ին, Թիֆլիսում տօնվեց մեր յայտնի դրամատուրգ Գ. Սունդուկեանցի պետական ծառայութեան յիսնամեայ յոբելեանը։ Հաղորդակցութեան ճանապարհների պաշտօնատանը ժողոված էին յոբելեարի պաշտօնակիցները եւ բազմաթիւ յարգողները։ Հաղորդակցութեան ճանապարհների պաշտօնեաների կողմից ճանապարհների տեսուչը մի ուղերձ կարդաց, որի մէջ գրուատելով Գ. Սունդուկեանցի անբիծ ծառայութիւնը, մաղթում էր նրան երկար կեանք՝ շարունակելու իր օգտաւէտ գործունէութիւնը։ Գ. Սունդուկեանցը զգացված շնորհակալութիւն յայտնեց իր պաշտօնակիցներին։ Պաշտօնակիցները մատուցին նրան մի արծաթէ թանաքաման։ Տուն վերադառնալուց յետոյ բազմաթիւ յարգողներ, մասնաւոր ներկայացուցիչներ եւ շատ ուրիշները այցելեցին նրան եւ շնորհաւորեցին նրան, մաղթելով առողջութիւն եւ ոյժ գործելու դեռ շատ տարիներ յոբելեարի սիրած մի ուրիշ, աւելի գրաւիչ գրական ասպարէզում։ Գ. Սունդուկեանց, որ մի քանի ամիս շարունակ տկար էր զգում իրան, այժմ կազդուրվել է։

—

ւական պարզված է պարբերական մամուլի մէջ բազմաթիւ օրինակներով։ Պարզված է եւ այն, որ այդ մարդկանց վնասակարութիւնը կայանում է նախ նրանում, որ նրանք փաստաբանութիւն չը գիտեն եւ այդ պատճառով փչացնում են այն գործը, որով այնքան մեծ եռանդով զբաղվում են եւ երկրորդը՝ այն միջոցների մէջ, որոնց նրանք դիմում են։ Նրանց գործունէութեան գլխաւոր նշանաբանը խաբէութիւնն է։ Փողոցային փաստաբանը երբեք չի ասի իր կլիէնտին, թէ նրա գործը անյուսալի է եւ թէ ուրեմն ծախսեր անել այդ գործի համար անօգուտ է եւ անտեղի յամառութիւն. նա միշտ այնպէս է հասկացնում իր կլիենտին, ի հարկէ աչքի առաջ ունենալով իր անձնական շահերը, թէ չը կայ աշխարհում անյուսալի գործ, այլ ամեն մի գործ կարելի է տանել, միայն պէտք է իմանալ միջոցները եւ թէ այդ միջոցները գիտէ միայն ինքը։

Փաստաբանի գործունէութեան այդպիսի եղանակին հասարակ ժողովուրդը այնքան ընտելացել է, որ նա կարծում է, թէ հէնց այդպէս էլ պէտք է լինի, ուրիշ կերպ լինել չէ կարող։ Տողերիս գրողը գիտէ օրինակներ, երբ հասարակ գիւղացին, դիմելով իր գործի համար իրաւագէտ փաստաբանի օգնութեան եւ ստանալով վերջինից պատասխան, թէ նրա գործը անյուսալի է եւ ծախսեր անելը անօգուտ, հեռացել է փաստաբանի կաբինէտից, փսփսալով ընկերոջ ականջին. «աղի խելքը իմ գործից ջուր չը խմեց»։ Այսպէս ուրեմն անուս ժողովրդի լոգիկայով, երբ փաստաբանը գործի ճշմարիտ էութիւնը բացատրում է նրան, մինչեւ անգամ չը ստանալով դրա համար ոչ մի վարձատրութիւն, ուրեմն նա գործը չէ հասկանում, այլ հասկանում է նա, ով որ հմուտ կերպով խաբել գիտէ։ Եւ այդ տեսակ խեղճ մարդիկ թափառում են քաղաքում, դիմելով մէկ փաստաբանի դահլիճից դէպի միւսը, մինչեւ որ ընկնում են փողոցային «աբլակատի» ճանկերը, որը վարվում է նրանց հետ ճիշդ այնպէս, ինչպէս որսորդը իր ձեռքն ընկած թռչունի հետ։ Իսկ այդ աբլակատների թիւը Գանձակում, ինչպէս վերեւ յիշեցինք, փոքր չէ եւ նրանք գործում են զանազան եղանակով։ Ոմանք թափառում են ուղղակի փողոցում, ոմանք խանութներում եւ քարվանսարաններում. կան եւ այնպիսիները, որոնք, չը սիրելով այդ տեսակ թափառական կեանքը, մասամբ իրանց ալեւոր հասակի շնորհիւ, նստում են տներում եւ յօրինում անթիւ խնդիրներ։ Այս կարգի աբլակատները ստանում են վարձատրութիւն ոչ միայն փողով, այլ եւ մթերքներով, ընդունում են խնձոր, ձմերուկ եւ այլն։ Մի քանիսները բաց են արել խնդիրներ գրելու գրասենեակներ։ Դժբաղդաբար այդ տեսակ գրասենեակների գոյութիւնը, ինչպէս բացատրել է կառավարչական սենատը, օրէնքի սահմանից դուրս բան չէ։

Պակաս վնասակար դեր չեն կատարում եւ այսպէս կոչված «միջնորդները» (ագենտները)։ Մի քանի փաստաբաններ, իրանց գործունէութիւնը տարածելու համար, դիմում են հետեւեալ տգեղ միջոցին. նրանք վարձում են մարդիկ (ագենտներ), որոնք իրանց պատրոնների համար կլիենտներ են որսում ամեն տեղ— փողոցներում, հիւրանոցներում, քարվանսարաններում եւ մինչեւ անգամ երկաթուղու կայարանում։ Այդ «միջնորդները», իբրեւ վարձատրութիւն, ստանում են իրանց պատրոն-փաստաբանին հասանելիք հոնորարի մի յայտնի տոկոսը։ Այս տգեղ երեւոյթը, որը չէ համապատասխանում փաստաբանական էթիկայի ամենատարրական պահանջներին, գոյութիւն ունի, ի հարկէ, ոչ միայն Գանձակում, այլ համարեա թէ ամեն մէկ նահանգի կենտրոնում եւ գուցէ մեծ քաղաքներում աւելի մեծ ծաւալով։ Բայց, տարաբաղդաբար, դրա ծանրութիւնն էլ ընկնում է Գանձակի նահանգի համեմատաբար աղքատ ժողովրդի վզին։ Օրինակ, մէկը եթէ յանձնում է իր գործը փաստաբանին անմիջապէս եւ վճարում է նրան, ասենք, 100 ր., պէտք է վճարէ 130 ր., եթէ նոյն գործը յանձնէ նրան «ագենտի» միջոցով, որովհետեւ 30 ր. ստանում է, իբրեւ վարձատրութիւն իր միջնորդութեան համար, ագենտը։ Կան միջնորդներ, որոնք ունեն իրանց ստորադրեալ ագենտները եւ այլն։ Այդպիսով անհամեմատ աւելանում է այն մարդկանց թիւը, որոնց ժողովուրդը վարձատրում է իր դատաստանական գործերը կարգի բերելու համար։ Խօսք չը կայ, որ բացի նիւթական տեսակետից, ժողովրդի շահերը վնասվում են եւ ուրիշ կողմով. գործերի մեծ մասը պաշտպանում են ոչ թէ աւելի ընդունակ եւ բարեխիղճ փաստաբանները, այլ նրանք, որոնք աւելի շատ ագենտներ եւ sub—ագենտներ ունեն թէ քաղաքում եւ թէ գաւառներում։

Հասկանալի է, որ փողոցային փաստաբանութիւնը ու իսկական փաստաբանների եւ ժողովրդի մէջ տեղի ունեցող միջնորդութիւնը կը վերանան միայն այն ժամանակ, երբ ինքը ժողովուրդը կը հասնի ինքնաճանաչութեան։ Իսկ մինչեւ այդ կարող են անցնել տասնեակ տարիներ։ Ներկայ պայմաններում վերոյիշեալ երկու վնասակար տարրերի դէմ կարող են եւ բարոյապէս պարտաւոր են կռւել մասամբ դատարանը, բայց գլխաւորապէս իրանք փաստաբանները։ Դժբաղդաբար, մեզ մօտ, Կովկասում, երդուեալ հաւատարմատարները չեն կազմում «կորպորացիա», այն է չունեն խորհուրդ կենտրոնում եւ նրա բաժանմունքները գաւառներում, որոնք կարողանային կատարել վերոյիշեալ դերը։ Այժմ գործադրվող օրէնքով երդուեալ հաւատարմատարները, ինչպէս յայտնի է, կազմում են կորպորացիա եւ ունեն իրանց խորհուրդները Ռուսաստանի միայն երեք դատաստանական պալատների շրջաններում—Պետերբուրգի, Մոսկվայի եւ Խարկովի։ Նոր մշակվող դատաստանական օրէնքի համաձայն մտադրութիւն կայ երդուեալ հաւատարմատարների խորհուրդներ հիմնել ամեն մի դատաստանական պալատի շրջանում։ Ուրեմն դեռ կը սպասենք։ Բայց մինչեւ այդ արդեօք չէինք կարող մենք էլ, ուրիշ քաղաքների փաստաբանների օրինակին հետեւելով, հիմնել Գանձակում բիւրօ իրաւաբանական խորհուրդներ տալու եւ խնդիրներ գրելու համար շատերին մատչելի գնով, իսկ աղքատ դասակարգի համար ձրիաբար։

Երդուեալ հաւատարմատար՝ Ի. Խօջայեան

Ինչպէս յայտնի է, ներքին գործերի մինիստրութիւնը առաջարկել էր պարբերական հրատարակութիւնների խմբագիրներին եւ հրատարակիչներին յայտնել իրանց կարծիքը այն մասին, թէ արդեօք ցանկալի է, թէ ոչ տօնական հանգիստը լրագրական գործում, նոյնպէս եւ այն մասին, որ անհրաժեշտ լրագիրները կը հրատարակուէին երկուշաբթի օրերը։ Այժմ նոյն հարցը առաջարկուած է նաեւ գրաքննութեան [illegible] այդ հարցը կը լուծվի վերջնականապէս։

—

Թիֆլիսում հրատարակվող վրաց «Ծնոբիս-Փուրցելի» լրագրի նոր խմբագիր հաստատված է երդուեալ հաւատարմատար Ա. Չխեիձէ, իսկ հրատարակիչ Ա. Ջաջաշվիլի։ Այդ լրագիրը նորերումս փոխանցուել նոր հրատարակչին 3000 րուբլիով։

—

Երկաթուղային կայարաններում ճաշարանների կերակուրները լաւացնելու նպատակով [illegible]

—

Նորերս անցի ունեցաւ [illegible] քաղաքացութիւնը, որը մեծ նշանակութիւն ունի արհեստաւորների համար. [illegible] իւրաքանչիւր փորձերի (мастеръ) [illegible]

—

«Правит. Вѣст.» լրագրի 242-րորդ համարում տպագրված է մանրամասն ցուցակ այն զինուորների, որոնք [illegible] չինացիների հետ ունեցած կռիւների մէջ, [illegible] Ցուցակում նշանակված են այն զօրամասերի անունները, որոնց մէջ ծառայում էին [illegible] զինուորները, [illegible] նրանց [illegible], կոչումը, անուները, ազգանունը եւ ընտանեկան դրութիւնը։

—

Կանանց առողջապահութեան ընկերութիւնը 1901 թ-ի յունվար ամսից հրատարակելու է մի ամսագիր «Нормальная Жизнь» («Կանոնաւոր կեանք»)։ Ամսագրի նպատակն է տարածել եւ ժողովրդականացնել կնոջ կանոնաւոր կեանքին նպաստող տեղեկութիւններ բժշկութիւնից, առողջապահութիւնից եւ մանկավարժութիւնից։ Ամսագրի խմբագիրն է լինելու կին-բժիշկ Մ. Վօլկօվա։

—

Կիրակի, նոյեմբերի 5-ին, վրաց ազնուականների բանկի դահլիճում կայացաւ վրաց դրամատիքական ընկերութեան տարեկան նիստը, նախագահութեամբ Վ. Սուլխանովի։ Այս ժողովը երկրորդն էր, որովհետեւ առաջինը չը կայացաւ. ներկայ էին միայն ութն անդամ. ժողովը հաստատեց անցեալ թատրոնական տարվայ (1899 թ-ի հոկտեմբերի 1-ից—1900 թ-ի հոկտեմբերը) հաշիւը։ Հաշուից երեւաց, որ տարվայ ընթացքում կօմիտետը ունեցել է մուտք 16,209 ր. 87 կ., իսկ ծախս 15,767 ր. 60 կ.։ Երկար վիճաբանութիւններ եղան այն միամների մասին, որ կօմիտետն ունեցաւ շնորհիւ լուսաւորութեան անկանոնութեան։ Ժողովը վճռեց խնդրամատոյց լինել ազնուականների ընդհանուր ժողովի առաջ, որ յանձն առնի բոլոր վնասները։ Այնուհետեւ գանձապահը ժողովին զեկուցեց այս տարվայ մուտքը եւ ծախսը։ Մուտքը հաշուած է 32,022 ր. 27 կ., իսկ ծախսը 30,920 ր.։ Ժողովը հաստատեց այս հաշիւը՝ փոփոխելով միայն այն կէտը, որ դերասաններին տրվելիք օժանդակիչ գումարը 300-ից բարձրացնեն մինչեւ 500. ժողովի վերջը ընտրվեցան վերստուգող յանձնաժողովի անդամներ՝ պ.պ. Ունիկաշվիլի, Մգալոբլիշվիլի եւ Իշխ. Դիասամիձէն։ Նիստը փակվեց ժամի 2-ին։

—

Երկրագործութեան եւ պետական կալուածների մինիստրութեան բակտերիօլոգիական լաբորատորիան տեղեկութիւն է ստացել դաշտային մկներին ոչնչացնելու չափազանց ազդող փորձերի մասին, որոնք անցի են ունեցել այս ամառ շատ նահանգներում։ Փորձերը կատար-

վել են այն հեղուկի միջոցով, որ մինիստրութեան լաբորատորիան ուղարկել էր զանազան տեղեր եւ որ պարունակում է իր մէջ մկներին մահ պատճառող բացիլներ։

—

ՂՈՒԲԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Դերբէնդի կողմերում գտած նաւթաբեր հողերի վրա ուշադրութիւն դարձրին ղուբայիները. Նորերումս մի ղուբայեցի՝ Բալաբէկ Իսմայիլ օղլի, իր գնած քսանհինգ դեսիատին հողը ծախեց մի ընկերութեանը՝ հինգ հազար րուբլով դեսիատինը, իսկ ինքն այդ բոլորը գնել էր ընդամենը երկու հազար րուբլով»։

—

ՁԻԱՏՈՒՐԻ կայարանից մեզ գրում են Նոյեմբերի 3-ից. «Այսօր, առաւօտեան, մարդատար գնացքը իր ժամանակից շատ ուշացաւ. պատճառն այն էր, որ այսօրվայ ապրանքատար գնացքը դեռ իր տեղը չը հասած, Սալիէթ կայարանի մօտ, շոգեկառքը եւ մի քանի վագօններ գծից դուրս են գալիս. բայց, բարեբաղդաբար, մարդկանց ոչինչ վնաս չէ եղած. այս երկրորդ արկածն է, որ պատահում է»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Գերմանական լրագիրների ասելով՝ դաշնակցական ժողովին առաջարկված է գերմանական չինական արշաւանքի արժողութեան հաշիւը։ Այդ հաշուից երեւում է, որ արշաւանքից առաջացած ծախսերը ծածկելու համար կը հարկաւորվի 152,770,000 մարկ։ Զօրքերի սպառազինութեան համար պահանջվում է 119,800,000 մարկ, նաւատորմի սպառազինութեան համար—28,857,000 մարկ, պօստային եւ հեռագրական վարչութեան կազմակերպութեան համար—3,8000,000 մարկ, կենսաթօշակներ որբերին եւ այրիներին—243,000 մարկ, արշաւախմբի մասնակցողներին մեդալներ բաժանելու համար—70,000 մարկ։ Այս ծախսերը հաշուած են միայն մինչեւ առաջիկայ տարվայ մարտի 31-ը, որից յետոյ դաշնակցական խորհրդին կը ներկայացնվեն նոր պահանջներ արշաւանքի միացած ծախսերը ծածկելու համար։

—«Daily Express» լրագիրը հաղորդում է, թէ իբր Շանգհայ-Գուանում ընդհարում է տեղի ունեցել ռուս եւ անգլիացի զինուորների մէջ։ Լրագրի ասելով «ֆելդմարշալ կոմս Վալդերզէէ հրամայեց իջեցնել դաշնակիցների բոլոր դրօշակները երկաթուղային կայարանի վրա եւ թողնել միայն ռուսականը։ Մի ռուս օֆիցէր իր փոքրաթիւ զօրաբաժնի հետ եկաւ կայարան եւ տեսաւ, որ անգլիական դրօշակը վայր չէ բերած։ Այդ բանը պատահել էր գեներալ Գեզլիի սխալմունքի պատճառով։ Ռուսները հեռացրին կայարանից անգլիացի պահապան զինուորին, որ հրացանն արձակելով՝ կանչեց ընկերներին օգնութեան։ Անգլիացի զինուորներն եկան, բայց ռուսները սպառնացին գնդակահար անել նրանց, եթէ նրանք նոյն իսկ մի քայլ անեն անգլիական դրօշակը վայր բերելուն արգելք դառնալու համար։ Գեներալ Րէդ, եղելութեան մասին տեղեկութիւն ստանալով, ուղարկեց 200 անգլիացի զինուորներ եւ հրամայեց յայտնել, որ ռուսների կողմից կատարված ամեն մի փորձ բրիտանական դրօշակը վայր բերելու նպատակով կը համարվի թշնամական գործողութիւն»։

—Անգլիական մամուլը բաւական սառն վերաբերվեց այն ճառերին, որ արտասանեցին Սօլսբիւրի եւ Գօշէն Գիլդհօլլի բանկէտում։ «Ըստ աւանդութեան—գրում է «Times»—«լօրդ-մէրի օրվայ» հետ կապված է երկրի ամբողջ ներքին եւ արտաքին քաղաքականութիւնը։ Այդ բանկէտում մեր մինիստրները կարող են ակնարկներ անել եւ չանել իրանց եւ ուրիշների դիտաւորութիւնների մասին, բայց նրանց լռութիւնը յամենայն դէպս կշռադատվում է նոյնքան լուրջ կերպով, որքան եւ նրանց խօսքերը։ Բայց հազիւ թէ կարելի լինի ասել, որ Գիլդհօլլում այս անգամ արտասանված ճառերը մի առանձին նիւթ են մատակարարում նոյն իսկ համբերատար բացատրողներին թէ Անգլիայում եւ թէ արտասահմանում»։ Սօլսբիւրիի բացատրութիւնները զինուորական բարեփոխումների մասին լրագիրները համարում են անբաւարար։ Նոյն «Times» լրագիրը այս առիթով ասում է. «Ուղիղ է, լօրդ Սօլսբիւրի հաւատացնում է մեզ, թէ բոլոր պակասութիւնները կուղղվեն, բայց նրա տոնը լուրջ բարենորոգչի տոն չէր։ Բրօդրիկ (նոր զինուորական մինիստրը) սաստիկ կը հիասթափեցնէ ամենքին, եթէ չը մտցնէ իր անելիքների մէջ աւելի խորաթափանց քննադատութիւն եւ աւելի ճիշդ հասկացողութիւն զինուորական գործի կարիքների մասին, քան թէ լօրդ Սօլսբիւրի ցոյց տուեց իր ճառի մէջ»։ «Daily News» սաստիկ դատապարտում է Սօլսբիւրիին այն խօսքերի համար, որոնցով նա առաջարկում էր մոռացութեան վարագոյր գցել զինուորական մինիստրութեան արած սխալների վրա։ Անհրաժեշտ է ընդհակառակը մանրամասն հետախուզութիւն, առանց որի անհնարին է ձեռնամուխ լինել լուրջ բարենորոգումների։

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

3 Նոյեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Բիւլլետէն Նորին Կայսերական Մեծութեան առողջական դրութեան մասին. «Լիվադիա, Նոյեմբերի 3-ին, առաւօտեան ժամի 10-ին։ Թագաւորը երէկ ամբողջ օրը անցկացրեց բաւարար։ Երեկոյեան տաքութիւնը՝ 39,1 էր, զարկերակը՝ 72։ Գիշերը Նորին Մեծութիւնը բաւական լաւ քնեց։ Ինքնազգացութիւնը շատ լաւ է։ Լէյբ-Խիրուրգ Գիրշ, պատուաւոր լէյբ-բժիշկ Լ. Պօպօվ, բժիշկ Տիխոնօվ»։

ԽԱՐԿՕՎ։ Մայր-եկեղեցում եւ օտարադաւանների տաճարներում կատարվեցին մաղթանքներ Թագաւոր Կայսրին շուտափոյթ առողջութիւն պարգեւելու համար։

ԲՐԵՍԼԱՒԼ։ Այն ժամանակ, երբ կայսրը Մէյնինգենի թագաժառանգի հետ բաց կառքով կայարանից գնում էր դէպի կիրասիրների զօրանոցը՝ մի ինչ-որ, ըստ երեւոյթին, խելագար կին, հասարակութեան միջից նետեց դէպի կայսերական կառքը մի կարճ կացին։ Կացինը չը հասաւ կառքին եւ ընկաւ գետին նրա ետեւում։ Ոչ ոք վիրաւորված չէ։ Կինը իսկոյն ձերբակալվեց։

ՇԱՆԳՀԱՅ։ Չժանչինից ստացված մասնաւոր վստահելի տեղեկութիւններին նայելով՝ պրինց Տուան հրամայեց Չժենֆուի նահանգական ատրճանաւորներին պատրաստվել ընդունելու այրի կայսրուհուն։ Տաօտայ Շէն ստացաւ այսօր գաղտնի հրաման, որով պրինցներ Տուան եւ Չժուան դատապարտված են ցմահ բանտարկութեան, իսկ Իւխսէն—աքսորի եւ տաժանակիր աշխատանքների։ Նրանք կաքսորվեն պետութեան ամենահեռաւոր սահմանները։ Չժաօչժիչժաօ հեռացրած է պաշտօնից։

ՀՌՕՄ։ Թագաւորը հանդիսաւոր կերպով ընդունեց ռուսաց դեսպանին։

ՇԱՆԳՀԱՅ։ Չինական հաւաստի աղբիւրից ստացված տեղեկութիւններին նայելով՝ պրինց Տուան եւ գեներալ Տունֆուսեան Կվանսուում ապստամբութիւն ծագեցրին։ Վուչժանի փոխարքայ Ջանչժիդուն, լուրերին նայելով, զբաղված է էլի 10,000 մարդ սպառազինելով։ Նա առաջարկեց Նանկինի փոխարքայ Լի-Կունիին միացնել իրար հետ երկուսի զօրքերը եւ հանել նրանց դաշնակիցների դէմ, եթէ նրանք ցանկանան օգուտ քաղել Եանցէի նաւահանգիստներից՝ եւ դարձնել նրանց պատերազմական յենակէտ ընդդէմ Շանսիի։ Սիչժօուֆուի (Շանգհայի մօտ) չինական իշխանութիւնները տեղական բոլոր հարուստ չինացիներից մեծ գումարներ են հաւաքում։

ԲՐԵՍԼԱՒԼ։ Ձերբակալված կինը կոչվում է Զելմա Շնապկէ։ Նա կանգնած էր հասարակութեան առաջին շարքերում՝ կառքի այն կողմից, որ կողմից նստած էր Մէյնինգենի թագաժառանգը։ Երբ կառքը անցնում էր կնոջ մօտից՝ նա նետեց դէպի կառքը մի կարճ կացին։ Դիպչելով կառքին՝ կացինը յետ թռաւ եւ ընկաւ կառքի ետեւը։ Ամբոխը յարձակվեց կնոջ վրա։ Ոստիկանութիւնը իսկոյն ձերբակալեց նրան։

ՊԵԿԻՆ։ Խաղաղութեան բանակցութիւնների չինական լիազօրները ստացան հոկտեմբերի 28-ին գրված այրի կայսրուհու հեռագիրը, որով նրանք մեղադրվում են, թէ մոռացել են իրանց պարտքը, որովհետեւ արգելք չեն դարձել պատժողական արշաւախումբ ուղարկելուն դէպի Չինաստանի ներքին նահանգները։ Այրի կայսրուհին շարունակում է հրամաններ արձակել եւ զանազան պաշտօնեաներ նշանակել։

ՊԱՐԻԶ։ Թագաւոր Կայսրի հիւանդութեան լուրը սաստիկ յուզմունք առաջացրեց պաշտօնական շրջաններում եւ ամբողջ ֆրանսիական ազգաբնակութեան մէջ։ Մամուլն ամբողջովին շուտափոյթ առողջութեան ցանկութիւններ է յայտնում։

ԼՈՆԴՈՆ։ «Times»-ում տպագրված է խիստ համակրական յօդուած Թագաւոր Կայսրի հիւանդութեան մասին, որի անձնական բարձրարժանաւորութիւնները եւ խորին անձնուիրութիւնը խաղաղութեան գործին անկեղծ յարգանք են ներշնչում անգլիական ժողովրդին։

ԲԵՐԼԻՆ։ Երեկոյեան զանազան լրագիրներ յայտնում են ցաւակցութիւն, որ ամեն տեղ Գերմանիայում ծագեցրել է Թագաւոր Կայսրի հիւանդութեան լուրը։

4 Նոյեմբերի

ՀԱԱԳԱ։ Gerderland» շոգենաւը, որի վրա գտնվում է Կրիւգեր, Պորտ-Սայիդից Մեսսինան եւ Բոնիֆացիօ նեղուցներով գնում է ուղղակի Մարսէյլ, ուր եւ կը հասնի նոյեմբերի 8-ին։

ԲՐԵՍԼԱՒԼ։ Այն կինը, որ փորձեց սպանել կայսրին, այստեղի առեւտրական է Շնապկէ ազգանունով։ Հաստատապէս իմացված է, որ նա խելագար է։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ Այստեղի չինական դեսպանը հեռագիր ստացաւ տաօտայ Շէնից՝ հոկտեմբերի 31-ին գրված կայսերական հրամանի հետ, որով Տուան եւ Չժուան պրինցները զրկված են աստիճաններից եւ պաշտօններից ու դատապարտված են բանտարկութեան ցմահ։ Ապա նոյն հրամանով պրինց Իի եւ երկրորդ կարգի պրինց Իին դատապարտված են բանտարկութեան. երկրորդ կարգի պրինց Լիէն զրկված է աստիճանից. դուքս Տզաիլանի եւ Իիննիանի աստիճանները ցածրացրած են. Չժօուչժաջեաու աստիճանազուրկ է արված, բայց թողնված է պաշտօնում. Իւխսիէն դատապարտված է աքսորի դէպի ամենահեռաւոր սահմանները։ Կանիի մասին հրամանում ասված է, թէ որովհետեւ նա մեռել է, ուստի չէ կարող ենթարկվել պատժի։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Բիւլլետէն Նորին Կայսերական Մեծութեան առողջական դրութեան մասին. «Լիվադիա, Նոյեմբերի 4-ին, առաւօտեան ժամի 11-ին։ Թագաւոր Կայսրը երէկվայ օրը լաւ անցկացրեց. ցերեկով մօտ մի ժամ քնեց։ Տաքութիւնը երեկոյեան 38,9 էր, զարկերակը 72։ Գիշերը Նորին Մեծութիւնը քնեց բաւական լաւ։ Առաւօտեան տաքութիւնը 38,1 էր, զարկերակը 70։ Ինքնազգացութիւնը լաւ է. հիւանդութեան ընթացքը կանոնաւոր է։ Լէյբ-բժիշկ Գիրշ. պատուաւոր լէյբ-բժիշկ Լ. Պօպօվ. բժիշկ Տիխոնօվ։

ՊԻՏԵՐՄԱՐԻՑԲՈՒՐԳ։ Անգլիական բերդապահները Վրիգէյդում պաշարված են։ Բերդապահները հեռացան քաղաքից. Նրանք գրաւեցին շրջակայ բլուրների վրա այնպիսի դիրքեր, որոնք իշխում են տեղի վրա։ Պաշարեալէնը վեց ամիս կը բաւականանայ։

ՇԱՆԳՀԱՅ։ Այրի կայսրուհին մտադիր է վերադառնալ Տայիւէնֆու, Շանսի նահանգի գլխաւոր քաղաքը, որովհետեւ երկիւղ է կրում, թէ մահմեդականների ապստամբութիւնը Կանսուում կընդունէ մեծ չափեր։

ՇԱՆԳՀԱՅ։ Գերմանական ընդհանուր հիւպատոսը զինուորական նաւով ուղեւորվեց Նանկին, ուր արդէն գտնվում են ֆրանսիական, ռուս, անգլիական եւ եապօնական զինուորական նաւերը։ Ինչպէս հաղորդում են, բողոք կը յայտնվի այն բանի դէմ, որ ուտելիքի պաշարեղէն է ուղարկվում Սինանֆու։

5 Նոյեմբերի

ՇԱԳՀԱՅ։ Պրինց Տուան այժմ բանտարկված է Նինխէեայում, Շանսիի նահանգում. Իւխսէն կալանաւորված է Պէյվանում, Սինանցուի մօտ. երկուսն էլ փորձ փորձեցին փախչելու։

ՀՕՆԳ-ԿՕՆԳ։ Այստեղ հասած տեղեկութիւններին նայելով՝ Կանտօնում այրվել են 300 տներ։

ԲՈՒԽԱՐԷՍՏ։ Սպանութեան եւ դաւաճանութեան գործի վերաքննմամբ մեղադրվածների հարցուփորձը վերջացած է։ Հակառակ Բօգդանօվի ժամման՝ կարամբուլօվ, ինչպէս լսվում է, յայտնեց, թէ իբր Բօօննակօվ եւ Բօգդանօվ ասել են, որ Թագաւորին սպանելու փորձը հետոյ է իրագործել, որովհետեւ Թագաւորը շրջում է համարեա առանց ուղեկիցների։ Նախագահը նոյնպէս յայտնում է, թէ Բօգդանօվ նրան ասել է, որ իբր 1899 թ-ի դեկտեմբերի 6-ին Արսօվ եւ Բօննակօվ հետամուտ էին լինում Թագաւորին։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ Քէպէտ եւ Եւրօպայում տարածված է այն համոզմունքը, թէ ամերիկական դեսպան Կօնջէր բանակցութիւնների արգելք է դառնում, բայց իսկապէս նա, համաձայն իրան տրված հրահանգների, եռանդով աշխատում է նպաստել նրանց շուտափոյթ վախճանին։ Միացեալ-Նահանգները շատ զոհեր են տուել համաձայնութիւն կայացնելու համար, բայց չէ կարելի ծածկել, որ Վալդերզէէի ընթացքը այստեղ հաւանութիւն չէ գտնում։ Միացեալ-Նահանգները նայում են նրա պատժական արշաւանքի վրա որպէս մի նախամտածած միջոցի վրա՝ նոր յուզմունքներ յարուցանելու։ Հաւատացնում են, որ ամերիկական կառավարութեան հայեացքները սանտեֆէննալ բնաւորութիւն ունին եւ գործնական չեն, բայց նրան ղեկավարող նպատակներն են՝ պահպանել Չինաստանի ամբողջութիւնը, վարձատրութիւն ստանալ եւ ապահովել ապագան։ Այդ բոլոր նպատակներին կարելի է հասնել, առանց խախտելու զինադադարը, որ լռելեայն կապված է պետութիւնների եւ Լիխունչանգի եւ Ցինի միջեւ.—Չինական ազդեցիկ աղբիւրներից ստացված տեղեկութիւններով ապա-

ցուցանում են, որ Ամերիկայի համարումը Չինաստանում ամենևին չը կտրվեց այն բանից, որ նա չը մասնակցեց Պատմինգթ․ար արշաւանքին, բայց, ընդհակառակը, նրա անունը շատ բարձրացաւ նրա չափաւոր քաղաքականութեան պատճառով։

ՊԱՐԻԶ։ Մինիստրների խորհուրդ։ Դէլկասէ կարդաց հեռագիր, թէ դեսպանները Չինաստանում հաղորդեցին իրանց կառավարութիւններին յայտնի քանակութիւն այն յօդուածների, որ նրանք մտադրութիւն ունեն աւելացնել բանակցութիւնների հիմք ընդունած վեց կէտերին։

ԴՈՒՐԲԱՆ։ Ինչպէս հաղորդում են Ստանդէրտօնից, այնտեղի շրջանում ամեն ինչ հանգիստ է։ Տեղական բօէրները նորից միանում են զօրաբաժինների հետ։

4 նոյեմբերի

ԼԻՎԱԴԻԱ, 5 նոյեմբերի, առաւօտեան 11 ժամին։ Բիւլլետէն Թագաւոր Կայսրի առողջութեան մասին։ Երէկվայ օրը Թագաւոր Կայսրը լաւ անցկացրեց. մի փոքր քնեց։ Ընդհանուր դրութիւնը բաւարար է. ինքնազգացութիւնը լաւ է։ Երեկոյեան 9 ժամին տաքութիւնը 38,7 էր, զարկերակը 64։ Գիշերը Նորին Մեծութիւնը քնած էր շատ լաւ։ Առաւօտեան ինքնազգացութիւնը լաւ էր. գլուխը կատարելապէս թարմ է։ 9 ժամին տաքութիւնը 37,6 էր, զարկերակը 68. Լէյբ-խիրուրգ Գիրշ. պատուաւոր լէյբ-բժիշկ Պօպօվ. բժիշկ Տիխօնօվ։

6 նոյեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Նոյեմբերի 5-ին Պետերբուրգ վերադարձաւ Ռուսաստանում կատարած ճանապարհորդութիւնից Մեծ Իշխան Կօնստանտին Կօնստանտինօվիչ։

Նոյեմբերի 5-ին Կազանսկի տաճարում, որտեղ գտնվում է Կազանի Աստուածածնի հրաշագործ պատկերը, ժողովրդի ահագին բազմութեան ներկայութեամբ, կատարվեցին պատարագ եւ մաղթանք, որոնց ժամանակ վերառաքվեցին խնդրուածքներ Թագաւոր Կայսրին առողջութիւն պարգեւելու համար։ Պատարագը մատուցեց միտրօպօլիտ Անտօնի։

Թագաւոր Կայսրի առողջութեան համար կատարված մաղթանքների մասին հեռագիրներ են ստացված Մօսկվայից, Կօվնօյից, Նօվօչէրկասկից, Պօլտավայից, Աստրախանից, Պսկօվից, Սեւաստօպօլից եւ Օդեսայից։

ՊԵԿԻՆ։ Ֆրանսիական զօրաբաժինը ճանապարհ ընկաւ Պեկինից նոյեմբերի 24-ին եւ մտաւ Տունլին կուրց յետոյ. 300 «Մեծ-բռունցքներ» վիրաւորված են. ֆրանսիացիները կորուստ չունեցան. Նրանք գրաւեցին կայսերական դամբարանը։

ԲԵՐԼԻՆ։ Զօրքերի գլխաւոր հրամանատարը հաղորդում է Պեկինից, թէ գնդապետ Իօրկի զօրաբաժինը նոյեմբերի 1-ին հասաւ Զադաս, Պեկինի հիւսիս-արեւելեան կողմում, Մեծ պարսպի մօտ, ուր նախընթաց երեկոյեան գտնվում էին չինական հեծեալները, որոնք, ենթադրաբար, աւելի մեծ թւով զօրքի վերջապահներ են։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)

ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. Նաւասարդեան—11—12 ժ. վիրաբուժութեան, վեներական (սիֆիլիս) և միզաեռ. հիւանդ.

Կ. Մ. Ջիկօվանի—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային հ.

Ի. Ֆ. Պրօտասեվիչ—12—1 ժ. ականջի, քթի, կոկորդի եւ կրծքի հ.

Զ. Ի. Բաբաեանց—11—12 ժ. կանանց և երեխայոց հիւանդ.

Ա. Գ. Կարապետեանց—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Ի. Ֆ. Պրօտասեվիչ—5—6 ժ.

Ս. Ն. Շպակօվսկի—6—7 ժ. նեարդային (ելեկտրաբուժութիւն), վեներ. և մորթու հ.

Գ. Ա. Թարխանօվ—7—8 ժ. ներքին և երեխայոց հ.

Բ. Ա. Նաւասարդեան—7½—8 ժ.

Վճար 50 կ. չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Օ. Ց. Ասվանիշսկի—ատամի. ծաղկահատ և բժշկական մարմնամարզ. դիմել 11—1 ժ.։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ

ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՓԻՆԵԱՆԻ
պատի եւ ծոցի 1901 թ.

„ՇԻՐԱԿ"

ՕՐԱՑՈՅՑՆԵՐԸ

Երեւանում վաճառվում են Դատամեանի գրավաճառանոցում։ 2—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

սրանով յայտարարում է, որ նրա դիւանատան մէջ 1900 թւի նոյեմբերի 11-ին նշանակված է աճուրդ՝ կապալով տալու կոյուղու խողովակի շինութիւնը՝ սկսած Ալէքսանդրովի տան դռնից մինչեւ Կուր գետը՝ Սօլդատսկի զառիվայրով՝ 0,42×0,28 կտրվածքով, 65 պազ. սաժ. երկարութեամբ եւ 1550 րուբլի գումարի։ Աճրդին մասնակցել ցանկացողները կարող են տեսնել պայմանագրերը Վարչութեան շինարարական բաժանմունքում բոլոր լի օրերը ժամի 9-ից մինչեւ 3-ը։

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

ԳԷՈՐԳ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ

Ներքին եւ երեխայոց հիւանդութիւններ։ Ընդունում է հիւանդներին ամեն օր, առաւօտեան 9—11 ժ., երեկոյեան (բացի կիրակի օրից) 5—7 ժ.։ Վելիամինօվսկայա փողոց, տ. № 24։ (ե. չ. չ.) 3—20

Ընկերութիւն

ԲՐՕԿԱՐ և ԸՆԿ.

ԾԱՂԿԱՅԻՆ

զանազան հոտեր ունեցող

Օ-ԴԸ-ԿՕԼՕՆԻ

հնարողներ.

Նոր հոտերով

«ՕՐԽԻԴԷՑԵԱ»

«ԼԵՒԿՕՅ»

«ԽՆՁՈՐԵՆՈՒ ԾԱՂԻԿ»

«ՄԻՄՕԶԱ»

Սրուակը 1 ր.
½ » — 60 կ.
½ ֆ. 1 ր. 75 կ.

104,035 (ամս. 5) 4—10

Ատամների եւ բերանի խոռոչի հիւանդութիւնների

ԲԺԻՇԿ ՕՐ. Ե. ԱԼԻԲԷԳԵԱՆ

ԲԱԳՈՒՈՒՄ

Ընդունում է հիւանդներ

Առաւօտեան 9—1 ժ. եւ երեկոյեան 5—7 ժ. Բարեատինսկայա փող., № 16, տ. Դադաշեվի։ Барятинская ул., № 16, д. Дадашева. 4—10

III իգական գիմնազիայի մուզիկայի ուսուցչուհի

Ս. Ի. ԿԱՐԱԽԱՆՕՎԱ

ունենալով մի քանի ազատ ժամեր, առաջարկում է իր ծառայութիւնը։ Հասցէն՝ Սերգիեվսկայա, № 14. Տեսնել կարելի է 9—10 առ. եւ 8—9 եր.։ 5—6

ԲԺՇԿՈՒՀԻ

Մ. ՄԵԼԻՔ-ԲԵԳԼԱՐԵԱՆ-ՕՀԱՆԵԱՆ

ԲԱԳՈՒՈՒՄ

Ընդունում է հիւանդ կանանց 10—12 ժ. առաւօտեան, 5—7 ժ. երեկոյեան։ Բագիրօվսկի սկվէր, տուն Բագիրօվի։ Баку, Багировскій скверъ, д. Багирова. 2—10

ԲԺԻՇԿ

ՏԻԳՐԱՆ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ

Ընդունում է առաւօտեան 11—12 ժ. եւ երեկոյեան 5—6 ժ.

Մասնագիտութիւն՝ ներքին եւ երեխայոց հիւանդութիւններ։

Шелковниковская (Большая Кривая), д. Шаумова, № 18. 20—20

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ

կը ցանկանայ

ԴԱՍՆԱՄՈՒՐԻ

դասեր տալ գերմանական ընտիր մեթոդով. հարկ եղած վկայագրերն ունի։ Դիմել Գանօվսկայա փողոց, № 11, Թովմաս Տէր-Առաքելեանի կազմարարական խանութը։ 2—4

ՀԱՐԿԱՒՈՐ Է

Ռուսերէնին եւ եկեղեցական արարողութիւններին լաւ գիտակ

ՄԷԿ ՈՒՍՈՒՑԻՉ

գիւղի համար. գերադասութիւն կը տրվի Ներսիսեան դպրոցաւարտներին։ Հասցէն.—Сочи, Черномор. губерн., Мкртичу Айвазяну, дли передачи Никогосу Петросянцъ. 2—4

Պետերբուրգի բժշկական վարչութեան թոյլտւութեամբ։ Մեծ արկղիկը 5 րուբլի, փոքրը—3 ր. և 1 ր. 50 կ.։

ՆՈՐ ՄԻՋՈՑ

մազերը բուսցնելու և ամրացնելու համար, ոչնչացնում է թեփը։ Դուրս է եկել նաև բոլորովին նոր միջոց

ՋՈՒՒ ԿԱԹԷ

երեսին քնքշութիւն և սպիտակութիւն տալու համար, ոչնչացնում է արեւի պատճառած սեւութիւնը, մուները, տալիս է կաշուին քնքշութիւն և սպիտակութիւն։ Այդ գները չափաւոր են. մեծ սրուակը, արկղիկի մէջ, 2 րուբլի, փոքրը—1 ր. 50 կ. Ծախվում են բոլոր պարֆիւմերական և դեղավաճառական խանութներում։ Գլխաւոր պահեստը գտնվում է Պետերբուրգում, Պուշկինսկայա փողոց տ. № 15, բնակարան № 12. պահեստի բաժանմունքները գտնվում են. Թիֆլիսում կովկասեան դեղատան ապրանքների վաճառման ընկերութեան խանութում՝ Երեւանեան հրապարակ և նրա բաժանմունքում, Միքայէլեան փողոց և Բագւում. նաև Միքայէլեան կամուրջի վրա, Զապօվի և Արիստակօվի դեղատներում։ Օտարաքաղաքացիների պատուէրները կատարվում են անմիջապէս՝ պօստով։ 7—100

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

սրանով յայտարարում է, որ նրա դիւանատան մէջ 1900 թւի նոյեմբերի 16-ին, ժամի 12-ին, նշանակված է աճուրդ՝ կապալով տալու Քուռ գետի վրա եղած պարօմը՝ Մուխրանսկայա փողոցի եւ Սաղի միջեւ։ Ցանկացողները կարող են տեսնել պայմանագրերը վարչութեան չորրորդ բաժանմունքում բոլոր լի օրերը, ժամի 9-ից մինչեւ 3-ը։ 3—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

սրանով յայտնում է, որ նրա դիւանատան մէջ 1900 թւի նոյեմբերի 6-ին, ժամի 12-ին, նշանակված է աճուրդ՝ կապալով տալու Ցիցիանօվի ժայռը քանդելուց մնացած քարերը, խիճը եւ հողը մաքրելու աշխատանքը, մօտաւորապէս 227 քառ. սաժէն։ Ցանկացողները կարող են տեսնել պայմանագրերը վարչութեան շինարարական բաժանմունքում բոլոր լի օրերը ժամի 9-ից մինչեւ 3-ը։ 3—3

Новое
ФРАНЦУЗСКОЕ
ПЕЧЕНІЕ
С. СІУ и Ko
PETIT BEURRE
МОСКВА
С. СІУ и Ko.

17—32 (ա.)

ԵՐԳԻՉ ՖԻՋԱՆԻ

իր ալէքսանդրօպօլցի ընկերների հետ այժմ գտնվում է Բաթումում եւ խնդրում է Բաթումի հայ հասարակութիւնից պատուել իրան եւ իր ընկերներին՝ ներկայ լինելով խմբի երգեցողութեանը։ Խումբը ածում է սկրիպկայի, թառի եւ դէֆի վրա, Պետերբուրգսկայա փողոց, Նազոր Գալուստօվիչի տանը։ 1—3

„ՇՂԹԱՅ"

ՆԱՒԹԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՂԵԿԱՎԱՐՆԵՐԸ

յայտնում են ի գիտութիւն ընկերութեան պ.պ. անդամների, որ երկրորդ 10% մուտքը, այսինքն 10 րուբլի ամեն մի 100 րուբլի արժողութեան փայի, կընդունվի «Ա. Փրիդոնեան եւ ընկ.» բանկային գրասենեակում նոյեմբերի 6—10. ժամանակաւոր 5%-ոց փայերը ներկայացնել Ց. Մէլիք-Բախտամեանի խանութը երկրորդ մուտքը նշանակելու համար եւ ստանալու ընկերութեան նոտարական պայմանագրի օրինակը։ 1—4

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՑԷԼՈՒԼԵԱՐՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՍԱԿԻ

ԲՕԺՕԺԻ ՍԵՐՄ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԽԱԼԻԼ ՍԱՊԱՀԻ

Սրանով պատիւ ունեմ յայտնելու պ.պ. շերամապահներին, որ անցեալ տարի Կովկասում իմ միջոցով տարածած սերմը մեծ աջողութիւն ունեցաւ, ուստի այս տարի կրկին մի եւ նոյն տեսակի սերմից բերել եւ յանձնել եմ շերամապահական կայարանին՝ քննելու համար, որը շուտով պատրաստ կը լինի։ Ցանկացողները կարող են դիմել.—Արմեանսկիյ բազար, քարվանսարայ Մայսուրաձէի եւ Խօջափարուխօվի, պ. Բարեկենդանեանի մօտ։ 4—6

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET C-ie

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

կանոնաւոր եւ ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբաթը մի անգամ։

Եւ հակառակը՝ Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզոն, Սամսոն եւ Պօլիս։ Մեկնում է Բաթումից չորեքշաբթի, 8/21 նոյեմբերի—շոգենաւ՝ ԱՆԱՏՕԼԻ, կապիտան ԲԻԱՆԿԻ։ Եւ այսպէս շարունակաբար, երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամը 4-ին ճաշից յետոյ։

Բաթումից Պարիզ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են սովորականից պակաս գներով։

Ամիսը մի անգամ կանոնաւոր հաղորդակցութիւն Բաթումի եւ Անտվէրպէնի մէջ, ընդունելով ապրանքներ բոլոր հիւսիսային նաւահանգիստների համար։

Ապրանքների եւ ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գործակատարներին՝

ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ—պ. Վիկտոր դ'Արնօին, Նաբէրէժնայա։ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—պ. Օ. Գ. Բարեկենդանեանին, Սիօնի փող. Խօջափարուխօվի եւ Մայսուրաձէի քարվանսարա։ ԲԱԳՈՒ—եղբ. Վ. եւ Ի. Մուսթաֆեաններին, Նաբէրէժնայա փողոց, տուն Կրասիլնիկօվի, № 27։ ՆՈՎՈՐՕՍԻՅՍԿ—Վլադիկաւկազի երկաթուղու առեւտրական գործակալութիւն (ե. հ. չ.) 15—20

Սարգիս Վ. Աբրահամեան

Հասցէ. Սօլօլակ, Գանօվսկայեա փող. տ. Թամամշեվի, № 26, բն. № 9.

Սովորեցնում եւ պատրաստում է երկու սեռի անձանց չորս ամսվայ ընթացքում, երաշխաւորութեամբ եւ հարկաւոր դէպքում—յանձնարարականներ տալով պարապմունքներ գտնելու համար

ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

1) Կրկնակի իտալական հաշուապահութիւն իր բոլոր ճիւղերով.
2) Առեւտրական թուաբանութիւն.
3) Առեւտրական թղթակցութիւն։
4) Գեղագրութիւն, ուսումնասիրութիւն զանազանատեսակ շրիֆտների եւ ուղղումն ամենավատ ձեռքերի։

ԵՐԿՐՈՐԴ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔԸ ՍԿՍՎԵԼՈՒ Է ՅՈՒՆՎԱՐԻ 15-ԻՑ

Կարելի է տեսնել առաւօտեան ժամի 9-ից մինչեւ 11-ը եւ 4-ից մինչեւ 7-ը երեկոյեան։ (չ. ո. չ.) 3—14

Дозволено цензурою, Тифлисъ. 6 Ноября 1900 г. Типографія Грузинск. Т—ва, Большая-Ванкская ул., № 27.